

Dr. Sera YILDIRIM DALYAN

**İŞSİZLİK PSİKOLOJİSİNİN
NÜFUS HAREKETLERİNE ETKİSİNDE
DOMİNO EŞİK TEORİSİ**

ÇÖZÜLME, DÖNÜŞÜM VE TUTUNMA ARAYIŞLARI

**FİLİZ KİTABEVİ
İSTANBUL
2025**

Ekim 2025

ISBN: 978-625-5697-55-4

BASKI - CİLT

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Matbaacı Sertifika Numarası: 77398

YAYINLAYAN

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Cemal Yener Tosyalı Cad. No: 57/A (113)
Vefa-Fatih/İSTANBUL
Tel: (212) 527 0 718
(850)441 0 359
Faks: (212) 519 20 71

www.filizkitabevi.com

bilgi@filizkitabevi.com

Yayıncı Sertifika Numarası: 77398

Copyright© Bu kitabın Türkiye'deki yayın hakları Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

YAZAR HAKKINDA

Sera YILDIRIM DALYAN, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü'nde araştırma görevlisi olarak görev yapmaktadır. Lisans öğretimine, 2009 yılında Trakya Üniversitesi'nde İktisadi ve İdari Bilimler fakültesinde başlamış, 2013 yılında Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri ile İşletme lisans bölümlerinden birincilik derecesiyle mezun olmuştur.

Yüksek lisans eğitimini 2015-2017 yılları arasında İstanbul üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları alanında yaparak, "Türkiye'de Mikro Faktörlerin Kayıt Dışı İstihdama Etkisi" başlıklı teziyle mezun olmuştur. Bu tez, daha sonra bildiri olarak sunulmuş ve en iyi ikinci ekonomi bildirisi ödülünü almıştır. 2018 yılında İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi doktora programına başlayarak, 2025 yılında doktora çalışmasını tamamlamıştır.

Akademik kariyerine 2016 yılında Fırat Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde araştırma görevlisi olarak başlayan Yıldırım Dalyan, bir dönem Boğaziçi Üniversitesi'nde bulunmuş, ardından 2017 yılından bu yana İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü'nde araştırma görevlisi olarak görev yapmaya başlamıştır.

Araştırma alanları arasında sosyal politika, işgücü piyasaları, kayıt dışı istihdam, iş-aile yaşam dengesi ve toplumsal cinsiyet bulunmaktadır. Ulusal ve uluslararası hakemli dergilerde yayımlanmış makaleleri ve bildirilerinin yanı sıra çeşitli kitap bölümleri kaleme almış ve bilimsel projelerde görev almıştır.

ÖNSÖZ

İnsan varoluşunun temelinde yer alan üretme ihtiyacı, ekonomik, psikolojik ve sosyal bütünlükle iç içe geçmiş bir süreçtir. İşsizlik, bireyin üretim sürecinden dışlanmasıyla ortaya çıkan ve çok boyutlu kırılmalara yol açan bir olgu olarak, doğurganlık, evlilik, boşanma ve intihar gibi nüfus hareketlerini derinden etkilemektedir. Sosyal bilimlerde genellikle iktisadi bir mesele olarak ele alınan bu konu, işsizliğin birey ve aile üzerindeki psikolojik ve sosyal etkilerinin gömülü teori yaklaşımıyla nitel yöntemler üzerinden incelenmesiyle özgün bir perspektif kazanmaktadır. Bu çalışma ile literatürdeki boşluğun doldurulması veya en azından ilgili alana anlamlı bir katkı sağlanması amaçlanmış, geliştirilen ‘Domino Eşik Teorisi’ ile işsizliğin bireyin içsel dayanıklılığından başlayarak sosyal ilişkiler, ailevi kararlar ve varoluşsal tutunma üzerindeki etkileri sistematik biçimde açıklanmıştır.

Doktora süreci, akademik hayatımın hem en öğretici hem de en yoğun ve zorlayıcı dönemlerinden biridir. Bu uzun yolculuk, sabrın, emeğin, inancın ve kolektif desteğin bir çıktısı olarak, entelektüel sürecin bir ürünü olan bu çalışmayı ortaya çıkarmıştır. Bu süreçte yanımda olan, katkı sunan ve beni güçlendiren birçok kişiye teşekkürlerimi sunmak isterim.

Öncelikle, bütün yoğunluklarına rağmen akademik gelişimim boyunca bana yön veren, sabırla rehberlik eden ve bilgi birikimini paylaşan kıymetli danışman hocam Prof. Dr. Sedat Murat’a sonsuz şükranlarımı sunarım. Göstermiş olduğu babacan yaklaşımı, güven ve teşvikleri çalışmanın tamamlanmasını mümkün kılmıştır. Ayrıca Prof. Dr. Levent Şahin ve Prof. Dr. Aslan Tolga Öcal hocalarıma çalışmanın her aşamasında sundukları yapıcı eleştiriler, yol gösterici öneriler ve samimi destekleri için gönülden teşekkür ederim.

Akademik yolculuğumun her aşamasında bilgi ve desteğini esirgemeyen, talebesi olmanın yanı sıra asistanı olarak da birlikte çalışmanın onurunu yaşadığım, üzerimde büyük emeği olan kıymetli hocam Prof. Dr. Sayım Yorgun’a ve bilimsel gelişime değerli katkılarıyla her daim desteğini hissettiren kıymetli hocam Prof. Dr. Gökçe Cerev’e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bu süreç, akademik ilerleyişin yanında dayanışma, dostluk ve birlikte üretme yolculuğudur. Dolayısıyla İstanbul üniversitesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü'nde yer alan doktora sürecimin başından sonuna büyük desteklerini gördüğüm Doç. Dr. Neşe Çakı, Doç. Dr. Emir Kayacan, Doç. Dr. Selcan Peksan, Doç. Dr. M. Enes Kayagıl, Arş. Gör. İrem Gür Yiğit ve birlikte çalışma fırsatı bulduğum tüm hocalarım ve arkadaşlarıma yürekten teşekkür ederim.

Hayatımın her aşamasında, koşulsuz sevgi ve destek veren maddi ve manevi varlıklarıyla her daim yanımda olan ve ne yaparsam yapayım haklarını asla ödeyemeyeceğimi evlat sahibi olduğumda daha çok idrak ettiğim, canım annem Elif Yıldırım ve babam Mehmet Yıldırım'a; bu sürecin manevi yükünü içtenlikleri, neşeleri ve sevgileriyle hafifleten kardeşlerim Sefa Yıldırım, Ayşe Yıldırım ve Fatma Yıldırım'a gönülden teşekkür ederim. Ayrıca, sevgi ve destekleriyle bana moral olan ikinci ailem Hüseyin Dalyan ve Seher Dalyan ile kardeşlerim Betül Bayraktar ve Furkan Dalyan'a içten teşekkürlerimi sunarım.

Akademik ve duygusal olarak yoğun geçen bu yolculukta, hayatıma anlam katan ve varlığıyla beni güçlendiren, gösterdiği sabır, anlayış ve sevgi ile devam etmemi sağlayan kıymetli eşim Faruk Dalyan ile doğduğu andan beri büyük bir şükür ve mutluluk kaynağım olan biricik kızım Umay Alâ Dalyan'a gönülden teşekkür ediyorum.

Son olarak, saha araştırması sürecinde bana içtenlikle kapılarını açan İŞKUR Şube Müdürü Ahmet Onur Erbaş ve çalışma arkadaşlarına, araştırma-ya zaman ayırarak deneyimlerini ve duygularını paylaşan tüm katılımcılara teşekkür ederim.

Sera Yıldırım DALYAN

İstanbul, 2025

İÇİNDEKİLER

YAZAR HAKKINDA	III
ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER.....	VII
TABLOLAR LİSTESİ	XI
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XIII
KISALTMALAR LİSTESİ	XV
ÖZET.....	XVII
ABSTRACT	XVIII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇALIŞMANIN ANLAMI VE İŞSİZLİK PSİKOLOJİSİ

1.1. ÇALIŞMA KAVRAMININ ETİMOLOJİK KÖKENİ VE KAVRAMSAL TANIMI	5
1.2. ÇALIŞMA, İŞ VE İSTİHDAM KAVRAMLARININ AYRIMI	9
1.3. ÇALIŞMANIN TARİHSEL GELİŞİMİ	10
1.3.1. Sanayileşmemiş Toplumlarda Çalışma	11
1.3.2. Kölecî Toplumlarda Çalışma	11
1.3.3. Feodal Toplum Düzeninde Çalışma	13
1.3.4. Modern Dönemde Çalışma	14
1.4. ÇALIŞMANIN ANLAMSAL BOYUTU	16
1.5. İŞSİZLİĞİN TEORİK ÇERÇEVESİ	21
1.5.1. İşsizlik Kavramı ve Türleri Üzerine Kuramsal Bir Değerlendirme	21

1.5.2. İşsizlik ve İş Güvencesizliği İlişkisi	25
1.6. İŞSİZLİĞİN PSİKO-SOSYAL ETKİLERİNİ AÇIKLAYAN KURAMSAL YAKLAŞIMLAR	26
1.6.1. İşsizliğin Psikososyal Sonuçlarını Açıklayan Özgün Kuramlar	27
1.6.1.1. Evre Teorisi	27
1.6.1.2. Jahoda'nın Yoksunluk Teorisi	29
1.6.1.3. Sınırlı Aracılık Teorisi	30
1.6.1.4. Vitamin Modeli	31
1.6.2. İşsizliğin Psikososyal Sonuçlarına Uyarlanan Genel Kuramlar	34
1.6.2.1. Psiko-sosyal Gelişim Teorisi	35
1.6.2.2. Öğrenilmiş Çaresizlik Teorisi	36
1.6.2.4. Atfetme ve Anlam Yükleme Teorisi	38
1.6.2.5. Beklenti-Değer Teorisi	40
1.6.2.6. Sosyal Bilişsel Kuram ve Öz Yeterlilik Teorisi	41
1.6.2.7. Stres ve Başa Çıkma Teorisi	42
1.7. İŞSİZLİK PSİKOLOJİSİNİN BELİRLEYİCİLERİ	43
1.7.1. Sosyo-Demografik Özellikler ve Beşerî Sermaye	45
1.7.2. İşin Merkeziliği ve Bireysel Önemi	47
1.7.3. Bilişsel Değerlendirme Süreçleri	48
1.7.4. Başa Çıkma Kaynakları	49
1.7.5. Başa Çıkma Stratejileri	52
1.8. İŞSİZLİK PSİKOLOJİSİNİN ETKİLERİ	53
1.8.1. Psikolojik Sağlık	54
1.8.2. Psikosomatik Belirtiler	57
1.8.3. Aile Dinamikleri ve İlişkiler	58
1.8.4. İşsizliğin Toplumsal ve Finansal Maliyeti	59

İKİNCİ BÖLÜM

İŞSİZLİK VE NÜFUS HAREKETLERİ

2.1. İŞSİZLİK VE DOĞURGANLIK ARASINDAKİ İLİŞKİNİN TEORİK ÇERÇEVESİ	61
2.1.1. Doğurganlık Kararını Etkileyen Faktörler	62

2.1.2. İşsizlik ve Doğurganlık İlişisini Ele Alan Çalışmalar	65
2.2. İŞSİZLİK VE EVLİLİK KARARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN TEORİK ÇERÇEVESİ.....	73
2.2.1. Evlilik Kararını Etkileyen Faktörler	74
2.2.2. İşsizlik ve Evlilik İlişisini Ele Alan Çalışmalar	76
2.3. İŞSİZLİK VE BOŞANMA ARASINDAKİ İLİŞKİNİN TEORİK ÇERÇEVESİ.....	79
2.3.1 Boşanma Eğilimlerini Etkileyen Faktörler	79
2.3.2. İşsizlik ve Boşanma İlişisini Ele Alan Çalışmalar	81
2.4. İŞSİZLİK VE İNTİHAR ARASINDAKİ İLİŞKİNİN TEORİK ÇERÇEVESİ..	89
2.4.1. İntihar Düşüncesi ve Kuramsal Yaklaşımlar	91
2.4.2. İşsizlik ve İntihar İlişisini Ele Alan Çalışmalar	94
2.5. TÜRKİYE'DE İŞSİZLİK VE NÜFUS HAREKETLERİNE İLİŞKİN MAKRO VERİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	100

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İŞSİZLİK PSİKOLOJİSİNİN NÜFUS HAREKETLERİNE ETKİSİNDE DOMİNO EŞİK TEORİSİ

3.1. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI	105
3.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	106
3.3. ARAŞTIRMANIN SORULARI	107
3.4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	107
3.4.1. Araştırmanın Türü	107
3.4.1.1. Gömülü Teori	109
3.4.2. Veri Toplama Süreci.....	111
3.4.2.1. Veri Toplama Aracı ve Tekniği	111
3.4.2.2. Örneklem Seçimi ve Teorik Doygunluk	112
3.4.2.3. Görüşmelerin Yapılması	113
3.4.2.5. Gözlemin yapılması	113
3.4.2.6. Teorik hassasiyet	113
3.4.3. Verilerin Kodlanması ve Analiz Süreci	114
3.4.4. Araştırmanın Güvenilirliği ve Geçerliliği	115

3.4.5. Araştırma Modeli.....	117
3.5. ARAŞTIRMA BULGULARI	119
3.5.1. Katılımcıların Profiline Yönelik Bulgular	120
3.5.2. Kodlama Sonuçlarının Görsel Temsili: Kod Bulutu ve Kod Haritası.....	123
3.5.3. İşsizliğin Psikososyal ve Nüfus Hareketlerine Etkilerini Açıklayan Kuramsal Model.....	126
3.5.3.1. Psikolojik Kırılma.....	127
3.5.3.1.1. İşsizlik Algısı (Gizli Başlangıç Noktası).....	127
3.5.3.1.2. İşsizliğin Psikolojik Etkisi	131
3.5.3.1.3. İşsizliğin Benlik Algısına Etkisi	135
3.5.3.1.4. İşsizliğin Yaşam Rutinine Etkisi	141
3.5.3.2. Sosyal İzolasyon ve Tutunma Arayışları	145
3.5.3.2.1. Sosyal İlişkilere Yansıma	145
3.5.3.2.2. Destek Sistemleri	151
3.5.3.2.3. Alternatif Arayışlar	155
3.5.3.2.4. Manevi Tutunma	160
3.5.3.3. İlişkisel Gerilim ve Nüfus Hareketlerindeki Dönüşüm.....	164
3.5.3.3.1. İlişkisel Gerilim	164
3.5.3.3.2. Ailevi Kararlar	168
3.5.3.4. Varoluşsal Kopuş ve Tutunma Kaybı	177
3.5.4. İşsizlik ve Çalışma Deneyiminin Karşılaştırılmasına Yönelik Bulgular	182
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	201
KAYNAKÇA	211
EK 1: NİTEL ARAŞTIRMA SORU FORMU	239

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1.1:	Atfetme Teorisini Oluşturan Boyutlar	39
Tablo 1.2:	Farklı Özyeterlilik ve Sonuç Kararlarında Davranışsal ve Duygusal Tepkiler	42
Tablo 1.3:	İşsizlik Sürecinin Psikofiziksel ve Sosyal Sonuçlarının Moderatör Değişkenleri	44
Tablo 2.1:	Türkiye’de 2001-2024 Yılları Arasındaki İşsizlik ve Nüfus Hareketlerine Yönelik TÜİK Verileri	101
Tablo 3.1:	Katılımcıların Profili	120
Tablo 3.2:	Katılımcılara Göre İşsizlik Algısının Cinsiyet Temelli Dağılımı	129
Tablo 3.3:	Katılımcılara Göre İşsizlik Algısının Süre Temelli Dağılımı	130
Tablo 3.4:	Katılımcılara Göre Psikolojik Etkisinin Cinsiyet Temelli Dağılımı ...	134
Tablo 3.5:	Katılımcılara Göre Psikolojik Etkisinin Süre Temelli Dağılımı	134
Tablo 3.6:	Katılımcılara Göre Benlik Algısına Etkisinin Cinsiyet Temelli Etkisi	139
Tablo 3.7:	Katılımcılara Göre Benlik Algısına Etkisinin Süre Temelli Dağılımı	140
Tablo 3.8:	Katılımcılara Göre Yaşam Rutinine Etkisinin Cinsiyet Temelli Dağılımı	144
Tablo 3.9:	Katılımcılara Göre Yaşam Rutinine Etkisinin Süre Temelli Dağılımı	144
Tablo 3.10:	Katılımcılara Göre Sosyal İlişkilere Yansımanın Cinsiyet Temelli Dağılımı	149
Tablo 3.11:	Katılımcılara Göre Sosyal İlişkilere Yansımanın Süre Temelli Dağılımı	150
Tablo 3.12:	Katılımcılara Göre Destek Sistemlerinin Cinsiyet Temelli Dağılımı..	154
Tablo 3.13:	Katılımcılara Göre Destek Sistemlerinin Süre Temelli Dağılımı.....	154
Tablo 3.14:	Katılımcılara Göre Alternatif Arayışların Cinsiyet Temelli Dağılımı	158
Tablo 3.15:	Katılımcılara Göre Alternatif Arayışların Süre Temelli Dağılımı	159
Tablo 3.16:	Katılımcılara Göre Manevi Tutunmanın Cinsiyet Temelli Dağılımı ..	162

Tablo 3.17:	Katılımcılara Göre Manevi Tutunmanın Süre Temelli Dağılımı	163
Tablo 3.18:	Katılımcılara Göre İlişkisel Gerilimin Cinsiyet Temelli Dağılımı	166
Tablo 3.19:	Katılımcılara Göre İlişkisel Gerilimin Süre Temelli Dağılımı	167
Tablo 3.20:	Katılımcılara Göre Nüfus Hareketlerinin Cinsiyet Temelli Dağılımı .	174
Tablo 3.21:	Katılımcılara Göre Nüfus Hareketlerinin Süre Temelli Dağılımı	174
Tablo 3.22:	Katılımcılara Göre Varoluşsal Kopuş ve Tutunma Kaybının Cinsiyet Temelli Dağılımı	180
Tablo 3.23:	Katılımcılara Göre Varoluşsal Kopuş ve Tutunma Kaybının Süre Temelli Dağılımı	180

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1:	Çalışmanın Tarihsel Süreci	10
Şekil 1.2:	Bireylerin Çalışma Yaklaşımını Etkileyen Faktörler	17
Şekil 1.3:	Vitamin Modeline Göre İş Özellikleri ile Duygusal Refah Arasındaki İlişki	33
Şekil 3.1:	Araştırma Modeli	117
Şekil 3.2:	Kod Bulutu	124
Şekil 3.3:	Kod Haritası	125
Şekil 3.4:	İşsizlik Algısı Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi	127
Şekil 3.5:	Psikolojik Etkisi Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi	131
Şekil 3.6:	Benlik Algısına Etkisi Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi	136
Şekil 3.7:	Yaşam Rutinine Etkisi Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi	141
Şekil 3.8:	Sosyal İlişkilere Yansıma Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi	146
Şekil 3.9:	Destek Sistemleri Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi	151
Şekil 3.10:	Alternatif Arayışlar Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi	156
Şekil 3.11:	Manevi Tutunma Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi	160
Şekil 3.12:	İlişkisel Gerilim Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi	165
Şekil 3.13:	Nüfus Hareketleri Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi	168
Şekil 3.14:	Varoluşsal Kopuş ve Tutunma Kaybı Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi	178
Şekil 3.15:	Çalışma Yaşamı Deneyimi Temasına Ait Hiyerarşik Kod-Alt Kod Gösterimi	183
Şekil 3.16:	Çalışma Yaşamı Deneyimi ve İşsizlik Temasında Benlik Algısına Ait Hiyerarşik Kod Gösterimi	184

Şekil 3.17: Çalışma Yaşamı Deneyimi ve İşsizlik Temasında Psikolojik Etkiye Ait Hiyerarşik Kod Gösterimi.....	186
Şekil 3.18: Çalışma Yaşamı Deneyimi ve İşsizlik Temasında Yaşam Rutinine Ait Hiyerarşik Kod Gösterimi.....	187
Şekil 3.19: Çalışma Yaşamı Deneyimi ve İşsizlik Temasında Sosyal İlişkilere Ait Hiyerarşik Kod Gösterimi.....	189
Şekil 3.20: Çalışma Yaşamı Deneyimi ve İşsizlik Temasında Manevi Tutunmaya Ait Hiyerarşik Kod Gösterimi	191
Şekil 3.21: Çalışma Yaşamı Deneyimi ve İşsizlik Temasında Destek Sistemlerine Ait Hiyerarşik Kod Gösterimi	193
Şekil 3.22: Çalışma Yaşamı Deneyimi ve İşsizlik Temasında Evlilik Kararına Ait Hiyerarşik Kod Gösterimi.....	196
Şekil 3.23: Çalışma Yaşamı Deneyimi ve İşsizlik Temasında Çocuk Sahibi Olma Kararına Ait Hiyerarşik Kod Gösterimi	197
Şekil 3.24: İki Vaka Modeli	199

KISALTMALAR LİSTESİ

A.e	: Aynı Eser
A.g.e	: Adı Geçen Eser
AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
Akt	: Aktaran
APA	: Amerikan Psikoloji Birliği
Bkz	: Bakınız
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
Der.	: Derleyen
EUROSTAT	: European Union Statistical Office
et al.	: Diğerleri
İLO	: International Labour Organization
İŞKUR	: Türkiye İş Kurumu
OECD	: Organisation for Economic Co-operation and Development
S.	: Sayı
ss.	: Sayfa
TDK	: Türk Dil Kurumu
TL	: Türk Lirası
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
Vb.	: Ve Benzeri
Vd.	: Ve Diğerleri
Vs.	: Vesaire
WHO	: Dünya Sağlık Örgütü
Yy.	: Yüzyıl

The Domino Threshold Theory on the Impact of Unemployment Psychology on Population Movements: Disintegration, Transformation, and the Quest for Resilience

ÖZET

İnsan ruhu, üretmekten ve anlamlı ilişkiler kurmaktan haz alan bir yapıya sahiptir. Çalışmak ise insana özgü olan, hem temel ihtiyaçlarını hem de varoluşsal anlam üretmesine olanak sağlayan en temel insan faaliyetlerinden biridir. Bu üretkenlikten mahrum kalınması, başta ekonomik olmak üzere psikolojik, sosyal ve varoluşsal düzlemde yoksunluğa neden olmaktadır. Dolayısıyla bir işe sahip olmak sadece hayatını ekonomik anlamda idame ettirmek için değil, aynı zamanda kendini değerli hissetme, yaşam rutini oluşturma, toplumda saygı ve statü kazanma, sağlıklı sosyal ve yakın ilişkiler kurma, geleceğe umutla bakma gibi değerleri kapsar.

Son yıllarda özellikle intihar vakalarıyla dikkat çeken işsizlik, dünyanın hemen hemen her yerinde kronikleşmiş bir gündem maddesi olarak varlığını sürdürmekte ve bireyleri psikososyal dönüşüm sürecine sürüklemektedir. Bu dönüşümü merkeze alan bu çalışmasının amacı, işsiz bireylerin psikososyal deneyimlerini ve buna bağlı olarak aile kurma, çocuk sahibi olma, ilişkilerini koparma veya kendine zarar verecek düşüncelere yönelme gibi temel nüfus kararları üzerindeki yansımalarını bütüncül bir yaklaşımla ortaya koymaktır. Bu bağlamda, bireysel psikolojik süreçlerin toplumsal dinamiklerle nasıl etkileşime girdiğine dair derinlemesine analizlerin literatürde sınırlı olması, çalışmanın özgünlüğünü ve önemini arttırmaktadır.

Bu araştırmada, işsizlik psikolojinin nüfus hareketleri üzerindeki etkisi, nitel araştırma yöntemleri kapsamında gömülü teori yaklaşımı kullanılarak incelenmiştir. Araştırma bulgularında, işsiz bireylerin psikolojik kırılma ve sosyal izolasyon yaşadığı ancak bununla sınırla kalmayıp yakın ilişkilerinde gerilime, aile kurma ve çocuk sahibi olma kararlarında belirsizliğe, kimi zaman ilişkilerinde kopuşlara veya kendine zarar verecek düşüncelere yöneldiği tespit edilmiştir. Bu süreci, kadınlar daha fazla içselleştirirken, erkek katılımcılar daha farklı bir psikolojik yüklenme yaşamaktadır. Ayrıca işsizlik süreci uzadıkça bu etkilerin derinleştiği görülmektedir. Araştırma bulguları ışığında, işsizlik sürecinin bireysel, ilişkisel ve toplumsal düzeyde yarattığı kırılma zinciri domino eşik teorisi ile kavramsallaştırılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İşsizlik, İşsizlik Psikolojisi, Nüfus Hareketleri, Domino Eşik Teorisi.

ABSTRACT

The human psyche is inherently oriented toward creation and the formation of meaningful relationships. Work is one of the most fundamental human activities, not only enables the fulfillment of basic needs but also allows for the production of existential meaning. Deprivation of this productivity results in deficits across economic, psychological, social, and existential dimensions. Thus, having employment is not only essential for maintaining one's economic life but also encompasses values such as self-worth, establishing daily routines, gaining respect and status within society, maintaining healthy social and close relationships, and fostering hope for the future.

In recent years, unemployment particularly highlighted by rising suicide cases has persisted as a chronic global issue, driving individuals into psychosocial transformation processes. This thesis focuses on this transformation, aiming to comprehensively examine unemployed individuals' psychosocial experiences and their implications for fundamental population decisions, including marriage, childbearing, relationship dissolution, and tendencies toward self-harm. The limited presence of in-depth analyses on the interaction between individual psychological processes and societal dynamics in the literature further underscores the originality and significance of this study.

In this research, the impact of unemployment psychology on population movements was investigated using a grounded theory approach within the scope of qualitative research methods. The findings reveal that unemployed individuals experience not only psychological breakdown and social isolation but also tension in close relationships, uncertainty regarding marriage and childbearing decisions, and, in some cases, relationship breakdowns or self-harming thoughts. Women tend to internalize this process more intensely, whereas men experience a different psychological burden. Furthermore, these effects deepen as the duration of unemployment increases. In light of the findings, the chain of disruptions caused by unemployment at individual, relational, and societal levels is conceptualized through the lens of domino threshold theory.

Keywords: Unemployment, Unemployment Psychology, Population Movements, Domino Threshold Theory.